

ljuje brezplačno nastavitvev in zdravljenje v državnih kopalščih, sanatorijih in klimatičnih krajih ob pogojih, ki jih predpiše minister vojne; oboleli častnik dobi poseboj še podporo za zdravljenje, ki se zagotovi s proračunom in se ne vrača, katere velikost odreja minister vojne.

V pravi zasmeh je tozadevna socialna preskrba učiteljstva, ki ga tako radi izkoriščajoči krogi nazivajo z bombastično frazo »pionirji prosvete«. Ne samo, da ne dobe brezplačnega lečenja doma, brezplačnih zdravil, brezplačnega lečenja v bolnici; učitelji morajo po »Pravilniku« ministerstva zdravja z dne 10. oktobra 1923 plačati celo državno zdravniško komisijo za pregled po 60 Din vsakemu državnemu zdravniku, t. j. 180 Din poleg vožnje in prehrane na lice mesta zdravstvene komisije. In da je mera trpljenja

še bolj polna, mora revež položiti denar v naprej svojemu šefu, sicer so mu odprte vse opasnosti sedanjih razmer. Za vse državno uradništvo v Sloveniji je določenih 20 mest za 50% popust v državnih kopalščih; koliko teh mest odpade na učiteljstvo in koliko na najpotrebnejše bi pokazala statistika!

Edino ena zavest nas dviga še ob teh pogledih: to je velika vera v notranjost trdo preizkušenih vrst učiteljstva, v njega nesebično delo in v njega razsodnost, ki dviga visoke smotre države nad ustvarjajoče razmere s strani vlade ter velika ljubezen in idealizem učiteljstva do prosvete, ki bo edina prinesla po trdo posuti poti končno zmago nacionalni in državni ideji — s prerojenjem naroda.

—k.

HREN:

Najhujše zlo.

Lahko si je misliti in mi se tudi dobro zavedamo, da so pri tako velikem preobratu, kakor je zadel našo sedanjo generacijo, neizogibni temeljni pretresljaji ustroja javnega življenja in države. To je tudi vzrok, da smo mnoge velike hibe, ki so se dogajale v tem času in se dogajajo še sedaj dan na dan, pripisovali temu dejstvu. Tolažili smo se, da je to mogoče le v prehodni dobi in izvira iz nepoznanja razmer. Zato smo našli za vse izgovor in opravičilo in ga iščemo še sedaj, čeprav ga moramo često privleči za lase. Zakaj sedaj, v šestem letu svobode, se to zlo prav nič ne manjša, ampak raste prav sumljivo od dne do dne in kopiči gorje nad nas vse. Tako, da vidijo danes veliki prejšnji optimisti in neverni Tomaži v vsem tem ne samo neizogibne slučajnostne napake, ampak naravnost sistem, ki hoče prav do temelja porušiti vse, da bude mogel graditi znova, seveda, če njega samega ne pokopljejo razvaline pod seboj.

Kakor je pri nas gmotno zlo (absolutno nezadostni prejemki) neprimerno bolj občutljivo in pereče, kakor je to v spodnjih krajih, kjer je marsikateremu nastavljen redna plača postranska stvar, prav tako občutljivo in še bolj pereče je naše moralno zlo, ki prihaja zlasti zadnja leta nad nas in zadaja udarec za udarcem ne samo posameznikom in celim slojem, ampak že širokim plastem naroda in s tem seveda tudi drž. misli in ideji. Saj se navadno vlada istovetno z državo, in obeh pojmov niti inteligenca večkrat ne loči, kaj šele preprosto ljudstvo. In to je ravno najhujše! Za napake, katerim bi se bilo tudi v sedanjih dobi možno izogniti, bode treba leta in leta trdega in sistematičnega dela, da se vsaj deloma zabrišejo zle posledice, ki so nastale ne ravno samo za uradništvo in javne nameščence, ampak za državo kot tako.

Mnogo, prav mnogo, je zagrešil v tem pogledu Beograd, morda več ne hote, kakor je namenoma. Koliko nevolje in zabavljanja nad državno upravo bi lahko izostalo, ako bi bili merodajni krogi previdnejši pri uveljavljanju novih naredb v vseh panogah, torej tudi v šolstvu! Potem bi ne zagledali belega dne odloki, ki so često naravnost nasprotni ustavi, ali pa docela neizvršljivi. Menda je nepotrebno navajati natančnejših dejstev. Za malenkostni gmotni dobiček mora često mnogo trpeti državna misel (krivično kolekovanje šolskih naznanil) in prosvetna uprava sama. Uvajanje silno okornega in počasnega birokratizma v državno upravo provzročila velikansko moralno in gmotno škodo ne samo državljanom, ki so pri tem prizadeti, ampak tudi državi kot taki. Pomislimo le na postopek pri upokojitvah in izplačevanju pokojnine! Uradništvo živi pri nas iz rok v usta in nima nikakih prihrankov razen dolgov. In sedaj mora čakati mesece in mesece brez plače in brez penzije, ker tako zahteva neizprosni svetnik, sv. Birokracija, v Beogradu. In tu so največkrat cele družine, ki so navezane samo na redne prejemke družinskega poglavarja! Ali ni to nepotrebno zlo, ki zadaja gmotne udarce prizadetim, državnemu prestiju pa občutne moralne zaušnice?!

Mnogočesa so pa krive naše politične razmere, ki so specialiteta posebne vrste. Marsikaj bi lahko izostalo, ako bi ne bilo naše politično življenje tako razorano, ako ne bi povsod korakalo v prednjih vrstah golo in egoistično strankarstvo. To je tisto nezdravo strankarstvo, ki vidi le samo sebe in je samo sebi cilj in namen ter mu je več lasten jaz, nego dobrobit celokupnosti — države. Tudi temu dejstvu moramo pripisati dosti zlih posledic, katerim bi se pa naposled državni krmilarji tudi lahko izognili, če bi

hoteli. Seveda bi se moralo potem ozirati in upoštevati mnenja strokovnjakov in strokovnih organizacij. Po takem mnenju pa merodajni krogi ne vprašujejo, in če se jim ga že prinese na krožniku, ga ne pogledajo.

Naše oblasti in pa mi sami pogosto grešimo v tem, da hočemo biti bolj papeški, kakor je papež sam. Pozabili se nismo mučne situacije leta 1922., ko naenkrat ni bilo kredita za že nastavljene učne moči! To je bilo pa samo v Sloveniji, med tem, ko je bila radičevska Hrvaška dovolj oskrbljena. Letošnja redukcija ob novem letu tudi ni delala prav nobene časti našemu višjemu šolskemu svetu, ki je raznim učiteljskim osebam ustavil noveletne plače brez vsakršnega predhodnega obvestila samo za to, ker je Beograd zahteval, da se vrne vse pridržano učiteljstvo šoli. Ta zahteva pa je prav tako veljala tudi za druge kraje naše države, vendar se ni izvajala nikjer, med tem, ko se je hotela pri nas izvesti na precej nenavaden način. Učiteljstvu so se kratkoma ustavili prejemki in se ga je sililo, da se povrne na svoja mesta, katera je zapustilo že pred leti ravno na poziv višjega šolskega sveta.

In tako se vleče cela veriga od Beograda pa tja do vaše šole, na kateri je možno, da se prav resno razpravlja o tem, ali je po zakonu o taksah dovoljeno učencem povedati reče o napredku, če ne morejo vzeti šolskih naznanil zaradi taksne marke, in se pride seveda do zaključka, da ni dovoljeno.

V sedanjih časih in razmerah ni brez nevarnosti, da se ne zanese tisti nesrečni duh birokratizma, ki je zavladal na višjih mestih in provzročila toliko nepotrebne zla nam in državi, tudi med nas v najnižje vrste »oblasti«. Bodimo čuječi in se mu izogibajmo. Zakaj nas ne obdajajo suhoparni akti in kljukasto zaviti paragrafi, temveč življenje. In to življenje gre brezobzirno svojo pot naprej in si ne da predpisavati smeri.

Bodimo korektni in skušajmo spraviti v sklad predpise in življenje. Ne iščimo pa dlake v jajcu in malenkosti, na katere ni mislil niti zakonodajalec.

Iz Čehoslovaške republike.

—čh Pedagoški listi in stanovska glasila učiteljstva v Čehoslovaški: »Pedagogičke Rozhledy«, izdaja književno pedagoško Udruženje »Dedictvi Komenskeho« v Pragi. — Informativen list »Dilne lidkosti«, izhaja v Brnu kot priloga »Vesnika Ustavnih spolku učiteljskeho na Morave a ve Slezsku. — »Česky Učitelj« s prilogo »Školske reformy«, glasilo »Zemského ustredujního spolku jednot učiteljských u Českoj. — »Komensky«, glasilo »Ustredního spolku jednot učiteljských u Moravskoj. — »Škola meštanská«, glasilo »Zemského ustredujního spolku učitel-

I kod učenja »srbohrvaščine« treba da prevladava nacionalni momenat.

Ja ne znam jesam li rekao dosta, no u koliko nisam, nadopunit će drugi, koji na ovom polju rade i koje predmet zanima.

A kako sa ćirilicom? Ćirilica je svetopisno pismo Slavena i treba da nam bude isto tako mila kao i jezik. Svaki Slaven treba da vlada ćirilicom isto tako kao i latinicom i da mu to postane svejedno čita li ili piše li latinicom ili ćirilicom. Nama treba da bude ćirilica i svetinja i milija nego što je Germanima gotica. Pa kad i Germanci zabace svoju goticu (što oni ne ču!) mi ćemo ćirilicu da obdržimo, jer je ona naša, slavenska. Komu ona smeta i komu je na teret? Potrebno je da i Slovenci i Hrvati naviknu na ćirilicu kao i Srbi na latinicu. Zar dok se milioni Rusa, Kitajaca, Japanaca, Turaka, Germanaca, Grka, Jevreja itd ponose svojim pismom, mi da ćirilicu preziremo? A koliko bi se među tim ignorantima našlo zagovornika ćirilice, kad bi na pr. Nemci, Francozi itd njome pisali? Neki hoće da oponašaju i da se »igrāju« ili »grade« Evropejca na račun ćirilice! Kažu, ćirilica je nepraktična! Isto tako je ćirilica za nas nepraktična, kao što je za Srbe, Ruse, i Bugare latinica! A zar je to praktično, kad ja čitam doslovno latinski natpis »Manicure« ili slično? Zato se ja pridružujem tovarišu P. S. kad kaže, da bi trebalo i u slovenskim čitankama štampati nekoliko (makar i slov.) štiva ćirilicom, kao što imaju hrvatske, ili srpske latinicom. Ćirilica se vrlo lako nauči. Zato ne treba posebne »nadarenosti« ali treba imati ljubavi. Barem onoliko, ako ne i više koliko si imao učeći goticu, istina je, da »latinaši« ne čitaju ćirilicom pisanih

stiva mestanskih škol u Češkoj in »Riškeho svazu učiteljstva meštana škol v republiky Čehoslovensky, izhaja v Pragi. — »Časopis čehoslovenske obce učiteljske«, glasilo »Čehoslovenske obce učiteljske«, glasilo vsega učiteljstva v republiky. — »Uhor«, list za kritično proučavanje mladinske literature. — »Narodna škola slovenska«, organ »Svazu Slovenskeho učiteljstva« v Bratislavi, Edlova ul. 1/a.

Splošne vesti.

† Aleksa Šantič. Dne 2. t. m. je umrl v Sarajevu po daljši bolezniki veliki srbski pesnik Aleksa Šantič. Pokopali so ga 5. t. m. z velikimi slovesnostmi na državne stroške. Rojen je bil 27. maja 1868 v Mostarju ter je po končanji ljudski šoli obiskoval Mahrovo šolo v Ljubljani, odkoder pa se je radi bolehnosti preselil v Trst k svojemu stricu, ki ga je izročil v vzgojo Ljudevitu Vuličeviću, lirskemu pesniku. Leta 1883. se je vrnil v Mostar, kjer se je seznanil z mladim trgovcem Jovanom Dučićem, pesniško navdahnjenim. Oba sta začela pisati pesmi. Učitelj Dušan Lemajić je poslal oba v uredništvo somborskega otroškega »Goluba«, kjer je izšla leta 1887. prva Šantičeva pesem. Oba sta kmalu potem sodelovala pri vseh književnih listih. Šantič je izdal dve zbirki pesmi. Leta 1896. je ustanovila »mostarska deteljica« književni list »Zoro«, Šantiču in Dučiću se je namreč že mnogo preje pridružil tudi Svetozar Čorović. Šantičovo književno delo je bogato. V založbi srbske književne zadruge je izšla leta 1911. njegova zbirka pod naslovom »Pjesme«, leta 1913. zbirka pesmi »Na starim ognjištima«. Za pesnikovo 50-letnico je društvo književnikov v Zagrebu izdalo zopet zbirko pod naslovom »Pjesme«, ki jim je napisal uvod Vladimir Čorović. Znameniteljska dela Alekse Šantiča so še »Pod maglom«, izšlo v Beogradu 1907., »Hasanaginica«, izšla v Beogradu 1911., »Angjelija« izšla v mostarskem »Narodu« 1912. in »Sunce«, ki še ni tiskano. Šantič je leta 1910. izdal zbirko prevodov pod naslovom »Iz nemške lirike«, leta 1919. pa prevod »Pjesme roba« češkega pesnika Svatopluka Čecha. Za svoje književno delo je bil Šantič leta 1914. izvoljen za dopisnega člana kraljevske srbske akademije v Beogradu, leta 1920. pa za člana umetniškega oddelka Jugoslovske akademije znanosti v Zagrebu. Kralj Aleksander ga je še kot regent odlikoval z lento sv. Save. Slava njegovemu spominu!

— Prevedba učiteljstva. Ministrstvo prosvete je definitivno končalo prevod in razvrstitev po novem zakonu in uredbi. Na podlagi tega se izdelujejo razvrstilni dekreti za vsakega poedinca. Po tej uvrstitvi je razrešenih okrog 315 veroučiteljev, ker nimajo zadostne kvalifikacije. Vsi stalni in začasni učitelji, izvzemši onih, ki še nimajo našega državljanstva, knjiga samo zbog te ćirilice, i to je gorka istina, ali sasvim neopravdana i bez ikazva temelja! Ta se istina rodila kod ljudi, kojima je ćirilica trn u oku, ne možda što je mrze, ali im »ne treba« i bode ih! Ali ih ne bode gotica! Do glasovanja za ali proti latinici ili ćirilici kod nas ne će i ne sme doći, jer su to ravnopravna pisma, kojima se može svazi jednakopravno posluživati.

U osnovnoj školi uči se ćirilica, već u VI. raz. Vežbe su u I. Čitanje preduge, pa je dosta ako se uzme 3—4 retka pisanih i tiskanih slova pojedine grupe. Deci ne zadaju poteškoće slova, nego još nepoznate reči. Treba što pre preći na štiva, koja su deci zanimljivija i koja daju više života nego mrtva vežba. Štivima se deca uvežbaju glatkom čitanju i pisanju, a pomalo i govoru. Deca će i tako stanovita slova zaboraviti, t. j. ne će moći da sete (B, D, i još koje) ali tu se dade pomoći genetički i mnemotehnički na pr.: r T, n H, t T (jedan, dva, tri, poteza kod malog i velikog slova) ili (B brojka 6, D brojka dva), (dete zapamti B broj, D dva). Kod mnogih vežbi može se odmah uzeti mala i velika slova kod kojih je razlika samo u veličini: A, H, Č, B, C, E, F, X, H, J, K, L, J, M, H, O, P, C, III, N, B, K; pa onda i I, u H, u III (r T, u H, t T). Isto se savlada, a onda treba mnogo vežbe u prepisivanju, diktovanju, te u marljivom čitanju (pojedince, po dva, u zboru, sedeći, samo da se obuka oživi). U višim razredima ona se marljivo vežba, te učenici tekom vremena postanu okretni u ćirilici kao i u latinici.

ćući se na te reči, mi smo dužni da se pitamo jedno: koju svrhu, koji cilj ima učenje srbohrvaščine? Imamo li cilj, da upoznamo dake sa jednim njihovim govoru sličnim govorom, da daci upoznaju lepoto tog jezika i da ga zavole, te ga Slovenci, poznavajući taj jezik, dodu do srpskog ili hrvatskog narodnog i umetnog štiva, ili da dake naučimo pravilno govoriti?

Učenici treba da čuju lep i ispravan govor, da priviknu nanj, da shvate najglavnije razlike, osobito u akcentu, te da im jezik kao lep i blag omili. Slušajući oni će zaželiti da i sami tako govore, t. j. da čitaju. Kad su postigli vežbu u lepom čitanju, oni će pokušati da kakvu malu pesmicu ili priču nauče naizust, pa da je tako deklamuju. Deca to vole i ona će u tom uživati, te će tražiti isprva lakših, kraćih i zabavnijih štiva i pesama, a mi ćemo ih polako upoznavati na naše narodne smešice, pitalice, priče i pesme. Sve od lakšega i deci pristupačnijega i zanimivijega. Deca će u kratko da pripovedaju što su pročitala i naučila; isprva mogu da pripovedaju makar i slovenski, da se vidi kako su razumela, a vremenom ona će i sama nastojati da pripovedaju srb. Uz pomoć učiteljevu dete će jedno drugome postavljati pitanja, da se uče pitati, jer to je prilično teško, svakako teže nego odgovarati (kod pripovedi).

Odgovor je naime učenik naučio iz knjige, možda i doslovno, dok za pitanje treba da dobro promisli, kako će ga složititi, a da mu drugi na nj po želji odgovara. Jer, ako želiš dobiti odgovor: »otac je imao sedam sinova«, nije svejedno ako pitaš »što je imao neki otac?« ili »koliko je sinova imao otac?« Ako že-

liš dobiti odgovor: »Sinovi su se među sobom svađali.« nije svejedno ako pitaš »kakvi su bili sinovi?« ili »kako su sinovi živeli među sobom?« Da će kod mnogog čitanja i pripovedanja doći i slovnica na red, o tom nema sumnje. Ali to ne će biti kao mučenje, nego kao potreba. Deklinaciju i konjugaciju treba svaki dobro da zna. Potpuno govoriti učenike i tako je nemoguće naučiti, tim više što je razlika sl. i sh. takva, da se više puta besvesno pogreši u uverenju da je dobro rečeno: Sličnost jezika zdaje deci dosta muke. Glavno je, da dobro razume, što čita, a onda se na temelju toga lakše vežba. Potpuno i gladko govoriti nauči se čovek u praksi, u životu, gde se za to upotrebi malo više nego 2 h sedmično. Slovenci, koji žive među Srbima ili Hrvatima nauče kroz nekoliko meseci dobitično narečje, isto kao i Srbi i Hrvati koji žive među Slovencima. Učenje sh. neka se dakle u školi ne sili kao na pr. u gimnaziji latinski ili grčki, jer to dacima brzo dodija i omozne, ali zahtevati, da deklamuju naučenu pesmicu, da lepo (makar i napamet) pripovedaju pročitanu priču, da znadu vremena (aorist i imperfekt da tekom vremena upoznaju), deklinaciju, imenica, zamenica, prideva, stupnjevanje prideva, to može i mora svaki učitelj. Čitati, čitati i čitati! Škol. zadaće neka se temelje na obrađenim štivima ili pesmama (na razne načine: iz jednine u množinu i obratno, iz 3. lica j. ili mu u 1. l. j. ili mu i obratno, u obliku pisma ocu, prijatelju, na pamet itd., kratki opisi, savstaveci itd.).

Uopće treba nastojati, da se olakša učenje jezika pa makar postigao i polovicu uspeha. Preteravati je vrlo opasno!

so prevedeni. Prevedeni so tudi učitelji z gimnazijsko maturo, a položiti bodo morali še strokovni izpit.

— **Prevedene učiteljice ženskih ročnih del:** Ministrstvo prosvete je imenovalo za stalne učiteljice ročnih del v III. kategoriji, I. skupini: Karolino Vrečko v Slovenjgradcu; Matildo Zvinšek v Narapljah; Marico Paulšek v Račah; Ivano Brus v Mariboru; Emo Kranjc v Mariboru; Beato Sedevec v Mariboru; Angelo Karba v Ljutomeru; Terezijo Kunej-Borštner v Trbovljah; Marijo Laznik v Hrašniku; Ano Grmovšek v Pilšanu; Marico Trampuš na Homecu; Matildo Vudler na Rečici; Marijo Pečar pri St. Pavlu nad Preboldom; Josipino Tratnik v Celju; v III. kategoriji, 2. skupini: Ano Smolnikar v Vojniki; Nežo Mejač v Motniku; Terezijo Dogač v Velikih Laščah; Marijo Godnič v Žrečah; Jožico Kavšek v Rače; Ljudmilo Arzenšek v Trbovljah; Gizelo Žen v Soteski; Marijo Avbelj v Ljubljani; Ivanko Demšar v Ljubljani; Cecilijo Skubic v Ljubljani; Karolino Zehrer v Mostah; Ido Kotnik v Selnici; Emo Sešek-Cajniko pri Sv. Bolfenku; Marijo Kit v Rogaški Slatini; Ano Povh pri Sv. Venčeslavu; Marico Trobej v Šoštanj; v III. kategoriji, 3. skupini: Rozalijo Gaberc v Lehnu; Franjo Urbas v Braslovcah.

— **Magister, doce te ipsum...** »Slovenčevemu« uvodnikarju priporočamo naj si predse postavi zbirko praktičnega življenja in udejstvovanja katehetov v šoli, ki jo je izdal leta 1907. sedanjí predsednik Čehoslovaške republike dr. Th. G. Masaryk pod naslovom »Ein Katehetenspiegel« (Frankfurt a. M. 1917 — Wien, Verl. L. Rosner). V tej knjigi je zbranih samo nekaj slučajev, ki nam kažejo, kako daleč je odstranjena ravno duhovščina od pozitivnega krščanstva, ki ga zagovarja vsikdar napredno učiteljstvo. Te slučaje naj si ogleda člankar, predno vzdrži svoje trditve glede učiteljstva.

— **Zakaj smo prinesli srbsko stališče glede pouka verouka.** Preradi se čudimo, da se Srbi tako malo ozirajo na naše razmere, še bolj se pa čudimo, kako se oni zavzemajo za stališča v šolskih vprašanjih, ki ne odgovarjajo našim razmišljanjem. Če se pa v globlino v njihovo zgodovino, v mentaliteto naroda in učiteljstva, tedaj nam postaja marsikaj jasnejše. Tako vprašanje je tudi vprašanje verskega pouka v osnovni šoli. Oni vztrajajo na svojem stališču! Globlje se tega vprašanja sploh ni razmotrivalo, ne z našega in ne z njihovega stališča. Učiteljstvo se je pri nas dosedaj še vedno izrekalo proti srbskemu stališču, in sicer iz treh momentov: radi števila ur, ki že itak presegajo maksimum, radi nadzorstva in iz političkih ozirov. Duhovščina je zastopala svoje stališče bolj iz vzroka nadoblasti nad šolo, kateri boj vodi proti šoli pri nas še izza dobe padca konkordatske šole. V obeh slučajih igra tradicija zgodovinskega razvoja obeh narodov svojo vlogo. Našel se bo pa gotovo kak znanstvenik, ki bo tradiciji nadel še kako »pravno stališče«. Da je ethos le dobrodošla krinka, nam je priča zgodovina naše šole in strastni boj duhovščine proti šoli ob padcu konkordatske šole; pri nas v času, ko ni bilo dvoma o mišljenju tedanje generacije učiteljstva. Smatrali smo za svojo dolžnost, da smo objasnili srbsko stališče, ker s tem utrjujemo medsebojno spoznavanje mišljenja in naziranja. »Narodna Prosveta« je nedavno prinesla glavne izcepke iz dr. Šusteršičeve brošure, ki kažejo zlorabo vere s strani klerikalizma pri nas — tudi to je napredek, znak, da se zanimajo za nas. Ne bojmo se pogledati malo čez pločve Slovenije; razumljiv pa je krik separatističnega tabora, ker tudi v tem vprašanju išče le sebe in svoje — moči.

— **Slomškarija ljubljanske okolice** je zborovala te dni in je vso svojo duševno plitvost objavila v »Slovenca«. Ne pečali bi se z njo, da se niso obregnili od stvari, ki generala Štruklja prav nič ne brigajo. Vse njihove resolucije se pečajo namreč z urejevanjem »Učiteljskega Tovariša«, kjer obžalujejo in obžalujejo Slomškarijo, da »Učiteljski Tovariš« ne propagira slovenskega separatizma. Kadar bo »Tovariš« njihovo glasilo, se bomo tudi ozirali na nje, doslej je pa smer učiteljstva, ki stoji za »Tovarišem« diametralno nasprotna od njihove, ker gre za narodnim in državnim ujedinjenjem in proti separatizmu plitvega obzorja, ki ga goji Slomškarija.

— **Državna vzgoja Slomškove zveze.** Glede vprašanja: kako naj učitelj služi narodu in državi, je po objavi »Slovenca« z dne 12. febru-

arja t. l. sklenila Slomškova zveza za ljubljansko okolico na zborovanju dne 9. t. m. sledeče: »Glede referata za okrajno konferenco ljubljanske okolice, v katerem naj učiteljstvo napiše kako naj učitelj služi narodu in državi, se je sprožila misel, naj se vsebina te naloge suče v smislu znanega pregovora: za malo denarja malo muzike.« — Rimski hlapci so pač pasje udano služili Avstriji, odrekajo pa to svoji lastni nacionalni državi.

— **Dopusti učnim osebam; postopanje pri podeljevanju.** Glede dopustov (izostanka iz službe) odreja višji šolski svet na podlagi zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih z dne 31. julija 1923 začasno nastopno: **Če zbolí učna oseba ali je sicer zadržana priti v službo,** mora po čl. 104. takoj ali vsaj v 24 urah o tem poročati svojemu neposrednemu starejšini (šolskemu vodji, ravnatelju); šolski vodja, ravnatelj okrajnemu šolskemu nadzorniku, odnosno pristojnemu nadzorniku za srednje šole; okrajni šolski nadzornik pristojnemu višjemu šolskemu nadzorniku. — Svoj izostanek mora opravičiti in starejšina prevzame popolno odgovornost za to, da je bil izostanek v resnici neizbežen in odsotnost dovoljno opravičena. Če dvomi o resnični potrebi izostanka, poroča izčrpo višjemu šolskemu svetu. — Ako traja bolezen, oziroma drugačen zadržek dalje kakor se d e m dni, mora neposredni starejšina o vsakem slučaju takoj poročati višjemu šolskemu svetu, pojasniti vse okoliščine in priložiti opravičilo (zdravniško izpričevalo, uradno potrdilo i. dr.) prizadete učne osebe. — Višji šolski svet bo potem primerno ukrenil in učno osebo o ukrepu obvestil. Opozorja pa že sedaj na točko 7. in na zadnji odstavek člena 133. čin. zak. — Pri boleznih, ki vsled svojega značaja ne zahtevajo takojšnjega izostanka od službe, je vlagati pismene prošnje za dopust, naslovljene na ministrstvo prosvete. Do rešitve prošnje je ostati na službi, če ne nastopi med tem bolezen v taki meri, da to ni mogoče. V tem primeru je potem postopati do rešitve vložene prošnje po čl. 104. čin. zak., kakor je to uvodoma povedano. Pripominja pa se, da je ministrstvo prosvete z odlokom P. br. 652 od 1. februarja 1924 odredilo, da se bo moglo dovoljevati le omejeno število bolezenskih dopustov in da kolegijalnost zahteva čimdaljšo vztrajanje v službi, ker bi sicer v resnici in težko bolne učne osebe ne mogle dobiti dopusta zaradi manj bolnih, ki ne službujejo. — **Prošnje za podaljšanje dopustov** se morajo vlagati najmanj 10 dni pred potekom dovoljenega dopusta. Proti učni osebi, ki bi ne vložila take prošnje pred potekom dopusta, pa izostala od službe po njegovem poteku, se bo uporabljala prej omenjena točka 7., čl. 133.

— **Dopuste po privatnem poslu** v zmyslu čl. 110. čin. zak. dovoljuje do 10 dni na podlagi poverila gospoda ministra prosvete P. br. 415 od 22. januarja 1924 predsednik višjega šolskega sveta, preko 10 dni pa ministrstvo prosvete. Prošnje za odsotnost od službe po privatnem poslu je torej predlagati na višji šolski svet. — **Slučaji, ki se jih ne da predvideti,** kakor n. pr. smrt v rodbini, poklic k uradni zaslišbi in podobno, spadajo pod točko A tega odloka. — **Vse prošnje in poročila je pošiljati po uradni poti** in jih odpravljati kot jako nujno zadevo.

— **Naročniki koledarja** naj nemudoma poravnajo naročnino. Naj bo to zadnji opomin! Zamudniki nam povzročajo mnogo nepotrebnega posla.

— **Nabiralci naročnikov »Zvončka«** naj označijo pošiljko zneska za 2. številko na položnici z označbo »Mesečniki — 2. številka«. Koncem tega tedna prejmete 2. številko. Na zalogi imamo še par sto izvodov 1. številke, ki z njo lahko postrežemo naročnikom. Skrbite, da nam ostanejo vsi naročniki zvesti celo leto, ker bi sicer nastala med letom pri upravi velika zmeda in tudi gmotna škoda izdatna. Vsako napako v dostavljanju nam takoj javite, da jo odpravimo.

Uprava »Zvončka«.

— **Učiteljski koledar** je na razpolago okroglo še v 1000 izvodih, kakor poroča »Narodna Prosveta«. Udruženje apelira na učiteljstvo, da razpeča še te izvide, ker je čisti dobiček namenjen UJU v gmotno podporo. Apeliramo posebno na okrajne učiteljske knjižnice in na lokalne učiteljske knjižnice, da si ga nabavijo. Na vrednosti bo pridobil koledar posebno v poznejših letih, ker bo v njem lahko vsakdo našel potrebnih šolskih in prosvetnih podatkov iz cele države in ker je to prvo skupno pedagoško in stanovsko delo slovenskega, hrvatskega in srbskega učiteljstva. Naroča se pri Udruže-

nju Jugoslovenskega Učiteljstva — Beograd. »Učiteljski dom«.

— **Upokojeni učitelji in učiteljice.** Ministrstvo prosvete je upokojilo naslednje učitelje v področju Slovenije. Albino Kocijančič-Ažman v Ljubljani; Cecilijo Kocbek v Dobrovcah; Rozo Salberger v Mostah; Maro Opašič-Vrišer v Lajtersberg-Krčevini; Pavlo Režek-Zurc v Novem mestu; Irmo Pakač v Kapči; Franja Petrič v Ljubljani; Jakoba Kovačič v Pragerskem in veroučitelja Regalata-Čebulja v Ljubljani.

— **Ljubljanske člane S. Š. M.** opozorjamo, da so knjige za l. 1923. na razpolago in se dobe v sredo in petek popoldne pri poverjeniku R. Gramu v Učiteljski tiskarni, soba št. 17. Člani, ki še niso doplačali članarine na Din 30, naj to store ob prejemu knjig.

— **Zahvala.** 8. in 9. februarja se je vršil v Črnomlju knjigoveški tečaj pod vodstvom tov. Ivana Zagažena. Knjigoveški tečaj ni samo važen za učiteljstvo, v prvi vrsti za našo šolsko mladino. Želimo samo, da se napravi take tečaje po možnosti pri vsakem okrajnem učiteljskem društvu; zadnji se je vršil v Slov. Bistrici. Naj mu bo uspeh tečaja v vzpodbudo za nadaljne tečaje. Za trud se mu zahvaljujejo udeleženci tečaja.

— **Iz občnem zboru jeseniške podružnice »Slov. čeb. društva«** dne 2. t. m. je imel tov. Iv. Šega predavanje: »Življenje naše čebele«. Predavanje je bilo prav poučno in vsestransko zanimivo. Predavatelj je obljubil predavanje nadaljevati.

— **Iz »Ljudsko vseučilišče« na Jesenicah v »Delavskem domu«.** (Nadaljevanje predavanj). 65., 66. »Pridelovanje železa«. Fr. Zupančič. 67. »Delo angleškega proletarijata«. Fr. Zupančič. — Dne 11. decembra 1923 je pripravilo društvo »Svoboda« »Spominski večer Iv. Cankarja«. Spominski govor je imel Iv. Šega. 68. »Premog, bogastvo naše države«. Iv. Šega. (Predavanje je namenjeno za štiri večere). 69., 70. »Ljudsko vseučilje«. Fr. Zupančič vsak po eno predavanje, in sicer prvi »Božični običaji pri slovanskih narodih«, a slednji pa: »Kaj pravi sv. pismo o rojstvu našega odrešenika«.

— **Uradna učiteljska konferenca prekmurskega učiteljstva** se je vršila v telovadnici realne gimnazije v Murski Soboti dne 29. septembra 1923. — Poročamo nakratko o nje poteku, sicer malo pozno, a vseeno bolje, kakor če bi ne poročali. — Konferenca se je udeležilo okoli 190 »pionirjev prosvete«, moškega in ženskega spola. S svojim obiskom sta počastila konferenco okrajni glavar g. Lipovšek in nadzornik za meščanske šole gosp. Fran Fink iz Maribora. Kot gosta sta prisostvovala meščanski učitelj g. Trobej iz Ljutomera in katehet g. Horvat. Bila je to druga uradna konferenca prekmurskega učiteljstva. — Začela se je z mešanim zborom »Slovenac, Srb, Hrvat«. — Predsednik konference, okrajni šolski nadzornik Fran Cvetko je vsled zamude vlaka otvoril konferenco ob 10. uri. pozdravivši navzoče učiteljstvo in goste. Pozdravni brzojavki sta se na soglasni sklep učiteljstva odposlali 1. kralju Aleksandru I. in kraljici Mariji, 2. višjemu šolskemu nadzorniku in dvornemu svetniku, našemu gospodu Ganglu. Po prvi brzojavki se je navdušeno zapela državna himna »Bože pravde«. — Nato je predsednik obširno poročal o stanju prekmurskega šolstva, dajajoč potrebne napotke in migljaje, vse na podlagi izkušenj in zaznav, ki si jih je nabral o nadzorovanju tukajšnjih šol in lastni šolski praksi. Iz poročila se je dalo povzeti, da prekmursko šolstvo napreduje in bo napredovalo i nadalje, ako se bo vsaka učna oseba zavedala svojih vzvišenih dolžnosti v lastnosti vzgojitelja-učitelja in Jugoslovana. Poleg tega je pa seveda potrebno vplivati še na neorientirano ljudstvo, da bo vedelo ceniti, ljubiti in podpirati narodno šolo. Tov. Humar iz Vidoncev je potem nakratko poročal o temi, kaj je narodna šola v Prekmurju že dosegla kot gojiteljica in pospeševalka narodne in državljanske vzgoje in katere tostvarne načrte ima za šolsko leto 1923/24. Drugo, prav lepo in stvarno sestavljeno poročilo o pomenu risanja, telovadbe, petja in ročnih del za estetsko in narodno vzgojo je podala gospa Dragotina Kirarjeva (Pavel) iz Trnja. Nadzornik g. Fink je prav zanimivo predaval o temi, kakšen bi moral biti nazorni nauk v osnovni šoli, dočim je domači nadzornik g. Cvetko govoril o

modernem pouku spisja v osnovni šoli. Konferenca je sprejela tudi nekatere aktualne predloge, ki pa jih tukaj ne kaže navajati. Nadejamo se, da ne bodo pri višjem šolskem oblastvu neugodno rešeni. — Dnevni red konference je bil obširen, vse se je moralo vršiti v precej hitrem tempu, kljub temu je ujel vsak udeležnik nekaj dobrega, zlasti novih pobud, da bo s poživljeno vneto v bodoče opravljal svoj vzvišeni poklic vzgojitelja-učitelja. Naša naloga je: povzdigniti šolstvo in narodno prosveto na čim višjo stopnjo.

— **Slovenska Šolska Matica.** V pedagoškem zborniku za leto 1923. je treba število članov pri Prekmurju popraviti tako: Članov 99 (+ 37). Vsled tega ne odgovarja tudi skupno število članov istini. Resnično število članov ni 2410, ampak 2459. Število letošnjih članov je potemtakem padlo samo za 100 v primeri z lanskim letom. — Da se prekmursko učiteljstvo zaveda visoke važnosti naše Slovenske Šolske Matice, to dokazuje dovolj dejstvo, da je vposlalo članarino na poziv potom okrožnice šolskemu nadzorniku in poverjeniku Franu Cvetku tekotom treh tednov. Čast zavednosti in točnosti!

Vestnik za učiteljski naraščaj.

AKADEMIJA NA LJUBLJANSKEM UČITELJSKU.

Abstinenčna krožka moškega in ženskega državnega učiteljskega v Ljubljani sta priredila v soboto 9. t. m. s sodelovanjem pevskega zbora F. S. pod vodstvom prof. E. Adamiča prav zanimivo akademijo. Na vzporedju je bilo 15 izbranih točk, ki so se menjavale pred nami v pestri slikovitosti, in sicer: 4 mešani zbori, dvoje deklamacij, 1 solospjev in 1 duet, oboje s spremljevanjem klavirja; dalje gosli in klavir, duet gosli, moški kvartet in kratek protialkoholni govor. Ves spored so izvršili naši mladi naraščajniki dovršeno-krasno! Izmed pevskih točk je posebno ugajal moški kvartet, ki je moral na splošno željo eno točko ponoviti. Govoril pa je znani in žalibog edini prvi protialkoholni slovenski propagator duh. svet. g. J. Kalan, ki je bodril mlade abstinente k nadaljni vztrajnosti ter izrazil željo, da bi se moški in ženski krožek razširil v velik krog, podoben onemu naših srbskih bratov, kjer je med srednješolci 7000, po drugem poročilu že celo 12.000 organiziranih abstinentov. Ob sklepu akademije je pohvalil in zahvalil prireditelje(ice) navzoči višji šolski nadzornik Wester, kateri zahvali so se pridružili vsi ostali poslušalci, izražujoč samo eno napako, namreč, da je bil ta zanimivi večer vzlic mnogim točkam vendarle mnogo — prekratke.

Obrambni vestnik.

PODRŽAVLJENJE UČITELJSTVA IN KLERIKALCI.

Naše klerikalce je podržavljenje učiteljstva, kakor je bilo predvidevano v ustavi, strašno zbolelo. »Straža« je napisala o tem besen članek, v katerem skuša z uporabo vseh mogočih za lase privlečenih argumentov dokazati slabe strani tega vladinega koraka, med vrsticami pa neženerano pove, zakaj so klerikalci in ona proti podržavljenju. Med svojimi argumenti pravi, da je višji šolski svet že danes ob vsjo veljavo; da od podržavljenja nima nič ne država, ne ljudstvo, ne učiteljstvo; da obstoja nevarnost, da se bodo v naših krajih uknili razredi ali cele šole in reducirale učne moči, vsled česar bo trpela naša kultura, da bodo radi tega učitelji vedno pristaši vladajoče stranke, ki bo vedno srbska (!); da bodo zanemarjali pouk »materinščine« na škodo srbohrvaščine in cirilice; da ljudstvo od tega ne bo imelo nič dobrega; da se bo še bolj šopirilo profildjudsko liberalno učiteljstvo itd., itd. V resnici klerikalce prav nič ne briga, koliko veljave ima višji šolski svet, ko ni v njihovih rokah; ne briga jih, če ima od tega kaj učiteljstvo, država in ljudstvo; ne briga jih naša kultura, pač pa jih briga samo eno: koliko komande imajo oni kot stranka nad učiteljstvom in nad šolo. Hudo jim je, da sedaj, ko je učiteljstvo podržavljeno, ne bodo mogli nikdar več uesti pri nas zopet onih časov izza Šusteršičeve dobe, ki jo je naš nesmrtni Cankar ovekovečil kot kulturni škandal slovenske zgodovine v svojih »Hlapcih«. Hudo jim je, da ne bodo mogli poniževati, preganjati in uničevati naših najidealnejših prosvetnih delavcev, naših učiteljev zato, ker slučajno niso hlapci in priganjači SLS. Odtod vsa onemogla